

LUNDS
UNIVERSITET

Campus Helsingborg

Socialhögskolan

Sol 066 - Socialt arbete

med inriktning mot kulturmöten och integration

Höstterminen 2004

Ungdomars upplevelser av sina konsumtionsmöjligheter

-En enkätundersökning i en sjunde klass

Författare: Carola Fröjd

Ulrika Lindersson

Handledare: Alexandru Panican

Abstract

The object of this essay was about youth's experiences of their possibility of consumption. We also wanted to analyze if their possibility of consumption had a connection with their experience of happiness. Another part of the object was to see if there were any differences between girls and boys concerning the questions above. One of the issues we had was if the youth's money was enough for their needs of consumption. The method we used were a questionnaire, which we asked a class of 22 pupils to fill in. The pupils were in the age of 12-13 years old and 14 of them were girls and 8 were boys. A distinct result of our essay was that the youths experienced that their money was enough for their needs of consumption. A large difference between girls and boys was that girls had needs as buying clothes and giving presents and boys had needs as renting movies and go to the cinema. And the differences occurring happiness were that girls experienced happiness when they could shop and be with their families and the boys felt happiness when they could go in school.

Innehållsförteckning

	Sid.
Förord	5
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Val av metod	7
1.3.1 Uppsatsens tillförlitlighet	8
1.3.2 Källkritik	9
1.3.3 Beskrivning av analysarbetet	9
1.4 Etik	9
1.5 Urval	10
1.6 Begreppsdefinitioner	11
1.6.1 Behov	11
1.6.2 Social nödvändig konsumtion	12
1.6.3 Lycka	12
1.7 Teorier	12
1.7.1 Tönnies	13
1.7.2 Habermas	13
1.7.3 Goffman	13
1.7.4 Cooley	14
1.8 Uppsatsens fortsatta upplägg	14
2. Tidigare forskning	14
2.1 Torbjörn Hjort	14
2.2 Czaplica och Ekerwald	15
2.3 Inga Sonesson	16
3. Redovisning och analys av insamlat material	16
3.1 Inledning	16
3.2 Frågor och analys som rör temat konsumtionsmöjligheter	17
3.3 Frågor och analys som rör temat behov	20
3.4 Frågor och analys som rör temat möjligheter till extra pengar	24
3.5 Frågor och analys som rör temat upplevelser av lycka	27

3.6 Frågor och analys som rör temat skillnader mellan killarnas och tjejernas svar	29
4. Slutdiskussion	32
4.1 Sammanfattning	32
4.2 Diskussion	33
Källförteckning	35
Bilagor	37

Förord

Först och främst vill vi tacka ungdomarna som har hjälpt oss med att besvara vår enkät. Deras bemötande och positiva attityd gjorde den delen till det roligaste momentet i vår uppsats.

Vi vill även rikta ett stort tack till läraren i klassen som lät oss genomföra undersökningen.

Till sist vill tacka vår fantastiska handledare Alexandru Panican som hela tiden har varit positiv och uppmuntrande till oss och vår uppsats.

Carola & Ulrika

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I dagens samhälle hör vi ofta att konsumtionen är en stor del i det vardagliga livet. Från att för ett par decennier sedan där produktionen var den centrala drivkraften präglas istället samhället idag av konsumtion. Det är genom konsumtion och inte arbete individer skapar sin identitet. Det handlar om hur människan vill bli uppfattad av omgivningen och hur hon i sin tur ser och blir sedd av andra (Hjort, 2004). Vad är det vi konsumerar, och räcker våra resurser till våra behov. Människors möjligheter att konsumera är beroende av många olika faktorer. En del sådana faktorer som påverkar konsumtionsmöjligheterna är tiden vi lever i, ålder, kön, och den sociala tillhörigheten. I detta arbete vill vi analysera hur konsumtionsmöjligheterna ser ut för ungdomar utifrån deras perspektiv. Enligt vår förförståelse så är ungdomar mer begränsade med sina ekonomiska resurser och därför har vi valt ungdomar som vår målgrupp. En annan anledning till att vi valde ungdomar är att vi anser att ungdomars åsikter ofta kommer i andra hand i vårt samhälle. Vi vill se om det är viktigt för dem att ”ha” för sina upplevelser av lycka. Vi vill även se hur ungdomarna upplever sina egna möjligheter att kunna konsumera. Vi tycker också att det är intressant att se om könet har någon betydelse när det gäller vilka konsumtionsbehov och konsumtionsmöjligheter ungdomar har. För att se hur ungdomarna upplever sina konsumtionsmöjligheter, behöver vi veta hur deras konsumtionsbehov ser ut. Våra centrala begrepp i vår undersökning är behov, konsumtion och lycka.

Eftersom vi ska anpassa vårt språk till vår målgrupp (Ejlertsson, 1996) så har vi ersatt termen ekonomiska resurser i enkäten med ordet pengar. Vi tror med tanke på deras ålder att detta ord är mer begripligt för vår målgrupp. I fortsättningen i vår uppsats kommer vi att återgå till vår ursprungliga term, ekonomiska resurser. Några gånger kommer vi endast att använda oss av ordet resurser, för att inte det ska bli för mycket upprepningar. Det kommer ändå ha samma innebörd i vår uppsats.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår uppsats är att undersöka ungdomarnas upplevelse av sina egna konsumtionsmöjligheter. Vi vill också analysera om ungdomarnas konsumtionsmöjligheter har koppling till deras upplevelser av lycka samt vill vi undersöka om det finns några

skillnader mellan killarnas och tjejernas upplevelser av denna koppling och om det finns någon skillnad när det gäller deras konsumtionsbehov.

Följande frågeställningar kommer vi att använda oss av i uppsatsen.

- * Hur upplever våra respondenter sina egna konsumtionsmöjligheter?
- * Hur upplever våra respondenter att deras ekonomiska resurser (pengar) räcker för att tillgodose sina konsumtionsbehov?
- * Har ungdomarnas konsumtionsmöjligheter koppling till deras upplevelse av lycka?
- * Finns det skillnader mellan killarnas och tjejernas upplevelser av deras konsumtionsbehov?
- * Finns det några skillnader mellan killarnas och tjejernas upplevelser av kopplingen mellan konsumtionsbehov och lycka?

1.3 Val av metod

Vi har valt att använda oss av enkätmetoden därför vi inte vill utsätta ungdomar för den press som en kvalitativ intervju kan innebära för den enskilda personen. Vi vill även komma ifrån risken att slumpen väljer ut mer eller mindre bemedlade ungdomar. Med det menar vi att om det är få respondenter som svarar så är det större risk att de hamnar i den ena eller den andra änden av en skala som visar ekonomiska tillgångar. Vi gjorde en liten pilotundersökning på två ungdomar innan enkäten lämnades ut. De två ungdomarna var 14 år. Där fick vi en del svar som vi inte hade med som fasta svarsalternativ i vår enkät. En del av dem la vi till som svarsalternativ men en del utelämnade vi för att vi ändå hade lämnat utrymme i enkäten för egna svarsalternativ.

Vi har valt att distribuera enkäten samtidigt till alla respondenterna. Respondenterna var samlade i gemensam lokal, i vårt fall var lokalen ett klassrum. Datainformationen vi fick in var primärdata. ”Primärdata är det material som uppsatsförfattaren själv samlar in/.../”.(Hilte, 2001, s.11)

Fördelarna med att använda enkät jämfört med intervjumetod är att undersökningen kan göras på ett större urval och på kortare tid. Respondenterna kan lugnt och samlat fundera på frågorna och överväga svarsalternativen. En annan fördel med enkäter är att fasta svarsalternativ blir lättare att tolka när svaren står svart på vitt och inte behöver omtolkas av intervjuaren. Vidare med fördelar är att känsliga frågor kan vara lättare att besvara om respondenten slipper uttala sig i ord till främmande personer (Ejlertsson, 1996).

En svaghet med enkäter är att intervjuaren själv har bestämt på förhand vad som är viktigt att fråga respondenterna om, utan att ta ställning till vad respondenterna tycker är viktigt att få svara på (Holme & Solvang, 1997).

Vi har därför valt att utforma vår enkät både med fasta svarsalternativ och med utrymme för egna tankar. Detta har vi gjort, dels för att vi tror att det är lättare för de ungdomar som annars tycker att det är svårt att själv komma på vad de ska skriva. Dels har vi gjort det för att vi är medvetna om att våra alternativ kanske inte är tillräckliga för att täcka alla respondenternas svar.

Vi är medvetna om att det kan finnas andra svagheter med enkätmetoder. Respondenterna kan få svårare att ställa frågor till intervjuaren kring det han inte förstår i enkäten (Ejlertsson, 1996). Vi har försökt att eliminera detta genom att vara närvarande under tiden då enkäten besvarades. Andra nackdelar med vår valda metod är att vi inte kan ställa komplicerade frågor genom att följdfrågor inte kan ställas om det skulle behövas. Vidare är att respondenter som har läs och skrivsvårigheter av varierande slag kan ha svårt att fylla i en enkät (Ejlertsson, 1996).

1.3.1 Uppsatsens tillförlitlighet

Vid en enkätundersökning uppstår alltid frågan, om dom erhållna resultaten är korrekta, det vill säga om dem med tillräcklig säkerhet mäter det den avser att mäta. Detta ställer frågan om vad enkätundersökningens resultat egentligen representerar. Angående säkerheten i enkätundersökningar använder man begreppen validitet och reliabilitet. Med validitet i en enkätfråga tittar man på frågans förmåga att mäta det man avser att mäta. (Ejlertsson, 1996). Även om frågan mäter det den ska mäta så kan vi aldrig komma ifrån det faktum att respondenterna kan tolka frågan fel medvetet eller omedvetet. Det kan även vara så att vi som tolkar materialet för in fel data i statistik programmet. Med reliabilitet menas om upprepade mätningar ger samma resultat. (Ejlertsson, 1996) Efter vår pilotundersökning såg vi att vår enkät skulle fungera även i ett större sammanhang. Vi såg att våra enkätfrågor var begripliga och möjliga att svara på för försöksrespondenterna. Vi ansåg därmed att vi kunde använda dem i vår undersökning. En annan kvalitetsaspekt när det gäller enkätundersökningar är att titta på hur högt bortfallet är. Vår enkätundersökning hade endast bortfall i en fråga (fråga 12, bilaga 1), därför anser vi att vi hade hög kvalitet när det gäller antal svarande. I den frågan, där vi hade bortfall, så tycker vi att validiteten är låg. Dels för att det var många som inte förstod

frågan och dels för att vi var två personer som skulle förtydliga frågan för dem. Eftersom vi inte var förberedda på att det skulle ställas frågor från eleverna om förtydligande så hade vi inte planerat hur vi skulle svara. Därför blev förmodligen svaren från oss olika.

1.3.2 Källkritik

Mycket av den informationen vi har fått utöver vårt eget enkätmaterial har varit genom det källmaterial som finns publicerat. Det betyder att vi har varit beroende av de källor vi har haft tillgång till. Källorna vi har varit beroende av har varit andra undersökningar och annan relevant litteratur för att finna teorier. En källa är ett historiskt dokument. Det innebär att källan återspeglar den kunskap och de uppfattningar som fanns i ursprungssituationen (Holme & Solvang, 1997). Vi har inte funnit någon anledning till att återge någon kritik vad det gäller våra källor, därför vi har inte funnit att de har varit motstridiga. I mångt och mycket så har de istället förstärkt våra egna undersökningsresultat.

Våra egna källor, respondenterna, har vi inte heller funnit någon anledning till att misstro. Antalet svar har stämt överens med antalet respondenter och i endast en fråga har vi ett internt bortfall. Visserligen är vi medvetna om att det kan förekomma felaktiga svar av någon anledning från någon respondent, men det är inget vi vet någonting om.

1.3.3 Beskrivning av analysarbetet

När vi samlat in vårt enkätmaterial så valde vi att bearbeta informationen i statistik programmet SPSS. Där förde vi in datainformation för att sedan kunna formatera tabellerna så som vi ville ha dem. Efter det skrev vi ut materialet och använde oss i fortsättningen av färdiga papers. Eftersom vår undersökning är en liten undersökning och vårt syfte inte är att jämföra vår undersökning med någon annan, har vi valt bort att visa frekvenserna i procent. ”En lämplig tumregel kan vara, att om n är lägre än 50 (n =totala antalet i en undersökning), bör man vara speciellt uppmärksam och oftast undvika relativa tal” (Ejlertsson, 1996, s.101) Frågorna och tabellerna flyttade vi sedan runt efter deras olika teman. I kapitel tre står därför inte frågorna i ordningsföljd. I slutet på varje tema har vi gjort en sammanfattning och analys av vårt insamlade material.

1.4 Etik

Vi har mycket noga klargjort för våra respondenter att de är anonyma och att vi inte kommer att nämna vilken skola som undersökningen är gjord på. Vi har även informerat om att

undersökningen är frivillig och att de kan avbryta enkäten om de känner att de behöver göra det av någon anledning. Efter att vi fått klartecken från berörd lärare om att vi fick komma och göra undersökningen, frågade och informerade samma lärare eleverna en vecka innan vi hade planerat att komma om det var okej för dem.

Vi har tänkt på att datainformation är känsligt material. Men då vi inte har uppfört ett personregister tolkar vi datalagen så att vi inte behöver ansöka om tillstånd (Ejlertsson, 1996).

Ett annat etiskt övervägande som vi har gjort är att tänka på att våra frågor i enkäten inte är av känslig karaktär. Vi har på egen hand granskat frågorna och kommit till den ståndpunkten att de är etiskt accepterade för att inte vara påträngande till respondenterna.

Enligt Ejlertsson så ska man alltid skicka med ett följebrev när man lämnar ut en enkät som förklarar meningen med enkäten (Ejlertsson, 1996) Vi gjorde ett följebrev som skulle förklara vårt syfte med enkäten. Vi valde att utföra följebrevet muntligt när vi kom till intervjutillfället. Tid kunde sparas för våra respondenter, ungdomarna hade egentligen lektion när vi var där. Vi tror även att det är lättare för vår målgrupp att förstå muntlig information bättre än skriftlig. I vårt följebrev förklarade vi syftet med vår undersökning och att den endast skulle göras i deras klass. Vi berättade även varför vi valde just dem för undersökningen och att vi var tacksamma att vi kunde utföra vår undersökning. Så som vi redan har berättat i stycket ovanför så berättade vi att undersökningen var frivillig och att informationen som respondenterna lämnar inte kommer att visa vem som har svarat på frågorna. Vi berättade också var ifrån vi kom, vem vi var och varför vi gjorde undersökningen. Vi berättade också att vi hela tiden skulle närvara i lokalen när de fyllde i enkäten, och att de fick ta varsin chipspåse när lektionen var slut.

1.5 Urval

Vi har valt att göra undersökningen i vår hemkommun Ängelholm för att närheten gör att tid sparas. Vi förstår att vår undersökning inte är generell för hela Sverige utan endast gäller för "vår" klass. Av denna anledning anser vi att det går bra att göra undersökningen i vår kommun. Anledningen till att vi valde just den här klassen som vi gjorde, var att vi redan hade en befintlig kontakt inom skolan, läraren. Läraren erbjöd sig att fråga sin sjunde klass elever om de var intresserade av att delta i vår undersökning. Eftersom det enda vi hade bestämt om vår målpopulation, var att det skulle vara ungdomar så passade deras ålder (12-13 år) lika bra som någon annan åldersgrupp inom ungdomsåren. Vår klass bestod av 22 ungdomar med

ålder 12-13 år. Fjorton var tjejer och åtta var killar. Vid undersökningstillfället var samtliga närvarande, alltså hade vi inget externt bortfall.

Vi kunde inte ha fått ett bättre bemötande på skolan än det vi fick. Läraren mötte upp oss och vi gick gemensamt till klassrummet. Under tiden läraren öppnade dörren kom elever från andra klasser fram till oss och erbjöd sig att vara med i vår undersökning. Om det var för att de såg chipspåsarna som vi hade med oss till våra respondenter eller om det var för att de gärna ville svara på vår enkät, förtäljer inte historien.

Ängelholms kommun har ingen specifik statistik för olika bostadsområden i kommunen, så vi kan endast utgå från hela kommunen när vi beskriver fakta om området som respondenternas skola ligger i. I Ängelholms kommun bor det för tillfället 38 130 personer (nov.-04). Medelinkomsten i Ängelholms kommun är 204 000 kronor om året, strax under hela Sveriges medelinkomst. Den disponibla snittinkomsten för barnfamiljer i Ängelholm, oberoende hur många barn familjen har är något högre än snittinkomsten för barnfamiljer i hela Sverige. Antalet utlandsfödda invånare i Ängelholm är 7 procent av kommunens invånare. Antal personer som är arbetslösa eller arbetar i olika sysselsättningsprogram är 1 369 personer (SCB, 2004)

1.6 Begrepps definitioner

I vår undersökning har vi tre centrala begrepp. Det är konsumtionsbehov, konsumtionsmöjligheter och lycka. I vårt muntliga följebrev till ungdomarna beskrev vi att när gällde de här tre begreppen så skulle de utgå ifrån det som de tycker är en allmän definition. Det finns många definitioner på de här begreppen, låt oss visa några exempel på hur olika definitioner kan se ut. Utifrån denna problematisering att definitioner kan vara så olika så valde vi att låta våra respondenter utgå ifrån deras upplevelse av vad de tror är en allmän uppfattning, det är deras upplevelser som delvis är uppsatsens syfte.

1.6.1 Behov

Filosofen Ragnar Ohlsson argumenterar kring vad ett behov är. Han gör skillnader mellan å ena sidan önsningar och begär och å andra sidan behov. Ohlsson menar att det enbart är det som vi till varje pris önskar uppnå, som kan betraktas som behov. Därför varierar behoven från en person till en annan. (Aléx & Söderberg red. 2002). För att komma ifrån detta vad Ohlsson säger om att behoven varierar från en individ till en annan så har vi istället valt det

som respondenterna upplever är en allmän uppfattning för att vi ska kunna undersöka det som vi avser att undersöka.

En annan definition av behov är enligt uggleupplagan av nordisk Familjebok att behoven är grunden för all verksamhet, behoven är tillika obegränsade till antalet samt kopplade till den njutning eller nytta som tillfredsställelsen av behovet ger. De mänskliga behoven är subjektivt betingade och till skillnad från djurens behov ickekonstanta. (Aléx, 2003)

Vi håller med om att behoven är subjektiva och därför går vi inte in på någon annan specifik behovs teori.

1.6.2 Social nödvändig konsumtion

När vi började tolka enkät materialet såg vi att ungdomarna hade social konsumtion som ett återkommande konsumtionsbehov. Därför väljer vi endast att definiera den konsumtionen. Socialt nödvändig konsumtion utgörs av sådant som uppfattas som måsten eller något alla andra har. Dessa krav kan ses som påtryckningsmekanismer som i grunden verkar integrerande när det gäller konsumtionsarenan. Exempel på sådan konsumtion kan vara mobiltelefon, dator, moderiktiga kläder, bio och besök på McDonald's. (Hjort, 2004)

1.6.3 Lycka

Enligt utilitarismen så framhävs lyckan som människans sanna mål. Rörelsen utilitarismen har kallats hedonistisk efter det grekiska ordet hedoné, njutning. Samhället borde enligt utilitaristisk teori ledas av principen: det bästa åt så många som möjligt. Definitionen av lycka utgick från två förhållanden; individen undviker alltid plågor och söker alltid njutning. När båda dessa förhållanden var tillgodosedda, var individen lycklig. (Aléx, 2003)

1.7 Teorier

Vi har valt nedanstående teoretiker för att de har varit centrala under utbildningens gång. Vi vill se vad våra resultat skulle kunna betyda utifrån deras teorier. Vi kommer att ge en kort presentation av dessa teoretiker för att läsaren lättare ska kunna förstå tankegångarna. Vi kommer dock inte använda alla delar av teorierna utan endast de delar som vi tycker är relevant för vår undersökning.

1.7.1 Tönnies

Ferdinand Tönnies (1855-1936) försöker förstå det moderna samhället med sina begrepp "Gemeinschaft" och "Gesellschaft". Detta är två tyska ord för gemenskap, vilka man ungefärligt försökt översätta med "samfund" och "sällskap". Den sociala interaktionsform som kommer närmast ett rent gemeinschaft förhållanden är förhållandet mellan mor och barn. Gesellschaft förhållandet innefattar i allmänhet olika former av social interaktion där parterna är inställda på att dra nytta av varandra. Det tydligaste exemplet på detta slags förhållande utgörs av marknaden som social institution. Här är deltagarna enbart intresserade av varandra i egenskap av personifieringar av utbud och efterfrågan. (Österberg, 1991) "Gemeinschaft" är det gamla samhället där vänskap och gemenskap delas av kollektivet. "Gesellschaft" är att individer tänker i strategier och att maximera de intressen man har. (Moe, 1995).

1.7.2 Habermas

Jürgen Habermas (1929-) menar att avgörande betydelse för att samhällslivet ska bestå är att det förekommer kommunikation samhällsmedlemmarna emellan. Kommunikation i form av samtal där deltagarna är förpliktigade att försöka komma fram till vad som är sant och rätt, att vara uppriktiga och att söka allmängiltig mening. Det kommunikativa handlandet bestämmer hur ens livsvärld ser ut. (Österberg, 1991) "Livsvärlden" är att bevara och utveckla kommunikationen i samhället. (Moe, 1995) Från detta område av kommunikativt handlande går det att avskilja ett område för strategiskt handlande (systemvärlden), där pengar eller makt förmedlas mellan samhällsmedlemmarna. "Systemvärlden" står för rationellt tänkande och produktionsökning. Om pengar och makt tränger in i och "koloniserar" livsvärlden, hotas samhället av dess integrering på grund av meningsförlust. För om allt blir till ett spel om pengar och makt, kommer samhällslivet att framstå som i grunden meningslöst. (Österberg, 1991)

1.7.3 Goffman

Erwin Goffman (1922-1982) ser människors sätt att agera mellan varandra som en teater. Det handlar om att hitta dramaturgin i ett spel som saknar manus, som inte har någon början eller något slut och där allt sker på fullaste allvar. Vi är aktörer i den bemärkelsen att vi spelar roller i givna situationer. Han använder sig av begrepp som "front-stage" och "backstage". "Front-stage" det är det som vi gör när vi uppträder framför andra människor. "Backstage" är det vi gör när vi inte uppträder. Människor i publiken spelar också med i detta spel. De spelar själva roller och de vet att den roll vi själva spelar är en roll, det vill säga att vi kan vara andra

personer bakom ridån. Det är inte jaget som uttrycker sig i situationen, utan det är snarare situationen som gör jaget till en roll. I detta spel uttrycker vi Jaget genom att framhäva de aspekter av oss själva som vi vill visa och genom att vi underkommunicerar det vi vill dölja. Goffman beskriver detta genom sitt begrepp intrycksstyrning. I detta spel kommer både verbala och icke verbala uttryck (kroppsspråk osv.) till användning. (Moe, 1999)

1.7.4 Cooley

Charles H Cooley (1864-1929) tänker sig primärgruppen som den mest utpräglade formen av enhet mellan de individuella och det sociala. Som begrepp är det nära besläktat med Tönnies gemeinschaft. Det viktigaste primärgrupperna är familjen, grannskapsgruppen, gäng och klick bildningar bland killar och tjejer. Dessa sociala grupperingar utvecklar vissa bestämda handlingsmönster som förebildliga, vad Cooley kallar ”primära ideal”. Den som uppnår den högsta grad av självförverkligande är den som omfattar de gemensamma målen med glödande självkänsla och som använder sitt liv till att kämpa för att de ska förverkligas. Cooleys tanke är att människan av naturen trivs i primärgrupper och att de flesta av oss önskar att samhällslivet i dess helhet präglades av primärgruppens ideal. (Österberg, 1991)

1.8 Uppsatsens fortsatta upplägg

I kapitel två kommer vi att redovisa tidigare forskning inom likvärdigt område som vår undersökning handlar om. Tanken med detta kapitel är att läsaren lättare ska kunna förstå området. I kapitel tre har vi sammanställt enkäten med tabeller efter olika tema. I samma kapitel har vi även analyserat resultaten. Kapitel fyra inleder vi med en kort sammanfattning av uppsatsen och sedan redogör vi för våra egna tankar om undersökningen.

2. Tidigare forskning

Vi har tagit del av några undersökningar i området om konsumtion. Långt ifrån alla kommer vi att använda oss av. Vi har valt de som vi anser är de mest intressanta.

2.1 Torbjörn Hjort, ”Nödvändighetens pris, konsumtion och knapphet bland barnfamiljer”.

En av dem som vi vill delge er, är en akademisk avhandling, gjord av Torbjörn Hjort. Vi har valt den av två anledningar. Den är på många sätt relevant för vår uppsats därför att den tittar på barn och ungdomar i barnfamiljer. Vi har dock utelämnat familjen när det gäller konsumtion och endast fokuserat på ungdomarnas konsumtionsmöjligheter. En annan

anledning till att vi valde denna undersökning framför andra undersökningar, är att Torbjörn Hjort är bekant för oss genom att han har varit och föreläst på vår utbildning om just konsumtion. Hjorts avhandling blev publicerad hösten 2004. Avhandlingen har fått titeln ”Nödvändighetens pris, konsumtion och knapphet bland barnfamiljer”. Dels har vi läst den, och dels har vi varit på en föreläsning där Hjort berättade om denna undersökning. Hans syfte med undersökningen är ”att teoretiskt undersöka relationen mellan konsumtion och ekonomisk knapphet samt att exemplifiera detta genom barnfamiljers situation” (Hjort 2004 s.12). Vi tycker den är intressant därför en av hans slutsatser är att det är synd om föräldrarna, inte barnen när det gäller att leva under ekonomisk knapphet. Hjort tycker sig se att barnens betydelse uttrycks i två olika bilder. Den ena är att föräldrarna försöker kompensera sina barn för att det inte ska vara synd om dem. Den andra bilden som Hjort ser är att istället för att se barnen som offer, ser han dem snarare som prinsar och prinsessor. Det förklarar han med att föräldrarna gör allt för att tillfredsställa de krav som barnen själv eller som omgivningen ställer. Föräldrarnas prioriteringar är ständigt riktade på barnen. Mycket av detta är för att skydda barnen från uteslutning. Hjort säger samtidigt att barnen förmodligen är ovetande om detta spel i alla fall inledningsvis, men kan senare bli medvetna om det och kanske utnyttja detta. (Hjort, 2004).

2.2 Czaplica och Ekerwald, ”Ungdomars konsumtion –85”.

Czaplica och Ekerwald (1986) har gjort en enkätundersökning ”Ungdomars konsumtion -85” som handlar om konsumtion, ekonomi och fritid bland studerande ungdomar i åldern 15 -19 år. Undersökningen gjordes på 391 ungdomar i årskurs 9 och 486 ungdomar från gymnasiet. Sammanfattningsvis så har författarna av undersökningen kommit fram till att ungdomarna verkar vara nöjda med sin ekonomi, de upplever sällan att de har ont om pengar. De upplever inte heller att de behöver diskutera sin ekonomi och sina utgifter med föräldrarna. Inkomster som ungdomarna hade bestod av barnbidrag eller studiestöd från föräldrarna, samt att drygt hälften av alla ungdomarna brukade arbeta extra under loven. Ungefär hälften av alla ungdomarna gjorde av med mer än femhundra kronor i månaden. Många av ungdomarna i undersökningen var aktiva i någon idrott och la ner tid på det. Andra intressen som ungdomarna framhävde var musik, läxor och föreningsliv. Czaplica och Ekerwald har även i sin undersökning kommit fram till att ungdomarnas olika sociala bakgrunder har ett svagare samband med konsumtion än vad ungdomarnas kön har. Killarna har större löpande utgifter än vad tjejerna har. Både innehållet och storleken på konsumtionen skiljer sig åt mellan

könen, men trots detta så är det mycket annat i undersökningen som inte alls skiljer sig åt mellan könen .(Czaplica och Ekerwald, 1986).

2.3 Inga Sonesson, ”Barn och konsumtion”.

Inga Sonesson, forskare på Lunds universitet presenterar och analyserar de senaste femton årens svenska forskning kring temat barn och konsumtion i boken *Barn och Konsumtion*. Syftet med boken är att beskriva den forskning som har utförts i Sverige när det gäller barns konsumtion. Dessutom bör denna redovisning enligt Sonesson leda fram till insikt om vilka områden kring barns konsumtion vi i framtiden bör ägna vår forskning åt för att förbättra våra kunskaper om problemområdet. En av Sonessons frågeställningar är likvärdig med vår, i vilka avseenden skiljer sig flickors och pojkars materiella konsumtion? Sammanfattningsvis visar denna undersökning att en mycket stor del av ungdomarna har ett kommersiellt intresse och att detta intresse väcks tidigt. Ungdomarna, speciellt flickorna, tycker det är roligt att gå i affärer och att köpa saker. Den konsumtion ungdomar ägnar sig åt skiljer sig mycket från de vuxnas. Ungdomarnas konsumtion begränsas till de produkter som objektivt sett inte är nödvändiga. Ungdomarna tränas som konsumenter genom köp av produkter för att sysselsätta sig själva. (Sonesson, 1999)

3. Redovisning och analys av insamlat material

3.1 Inledning

Vi har delat in frågorna i fem olika teman för att lättare kunna urskilja mönster. De fem olika teman handlar om respondenternas upplevelser av egna konsumtionsmöjligheter, konsumtionsbehov, möjligheter till extra pengar, upplevelser av lycka och skillnader mellan killarnas och tjejernas svar. Under vissa tabeller har vi gjort en förklaring för att läsaren lättare ska kunna förstå dem. Vidare har vi under varje tabell redovisat de resultat som vi anser är intressanta. De siffror som vi inte anser är anmärkningsvärda har vi utelämnat i resultat redovisningen. Efter de tabellerna under respektive tema har vi gjort en sammanfattning av resultaten samt avslutat varje tema med analys. Ibland har vi kopierat tabellerna och lagt dem under andra teman när vi anser att de behöver visas igen, för att förstå vårt resonemang. Våra respondenter består av 22 ungdomar varav 14 är tjejer och 8 är killar.

		Antal personer
Kön	Tjej	14
	Kille	8
Totalt		22

(n=22)

3.2 Frågor och analys som rör temat konsumtionsmöjligheter

1. Hur mycket månadspeng får Du av Dina föräldrar?

		0-475 kr	476-950 kr	951kr-	Antal personer
Tjej		11	3	0	14
Kille		8	0	0	8
Totalt		19	3	0	22

(n=22)

Vi valde dessa svarsalternativ av två skäl. Första skälet var av etisk karaktär. Vi tyckte inte att någon skulle behöva skriva noll kronor om det är så att det finns någon som inte får månadspeng. Det andra skälet var att vi ville se om det var någon som fick mer än barnbidragsnormen.

Tabellen visar att ingen av respondenterna får mer än barnbidragsnormen av sina föräldrar. Den visar att 19 av 22 respondenter får mellan 0 och 475 kronor i månadspeng.

2. Hur mycket pengar får Du regelbundet av annan person än Dina föräldrar?

		0 kr	20 kr	25 kr	50 kr	100 kr	150 kr	200 kr	Antal personer
Tjej		7	2	1	0	2	1	1	14
Tjej		7	2	1	0	2	1	1	14
Kille		2	2	0	3	1	0	0	8
Kille		2	2	0	3	1	0	0	8

Totalt		9	4	1	3	3	1	1	22
--------	--	---	---	---	---	---	---	---	----

(n=22)

En öppen fråga.

Tabellen visar att 13 av 22 respondenter får regelbundet ekonomiska resurser från annat håll än sina föräldrar. Summan varierar mellan 20 och 200 kronor.

3. I vilken utsträckning upplever Du att Dina pengar räcker?

		Till mina behov som kostar pengar	Till mina behov som kostar pengar, men vill gärna ha mer	De räcker inte till mina behov som kostar pengar	Antal personer
Tjej		5	9	0	14
Kille		4	4	0	8
Totalt		9	13	0	22

(n=22)

Samtliga respondenter upplever att de har resurser som räcker till sina behov. Drygt hälften, 13 av 22 vill ha mer.

11. Upplever Du att det är viktigt för Dig att ha egna pengar?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		14	0	14
Kille		8	0	8
Totalt		22	0	22

(n=22)

Tabellen visar att samtliga respondenter upplever att det är viktigt att ha egna pengar.

12. Hur tänker Du kring dina möjligheter att själv kunna betala för något som Du vill ha eller göra?

		Svarat	Inte svarat	Antal personer
Tjej		5	9	14
Kille		7	1	8
Totalt		12	10	22

(n=22)

En öppen fråga. Detta var en svår fråga för våra respondenter. Många frågade oss under intervju tillfället vad vi menade med denna fråga. När vi tittar på tabellen ser vi att så många som tio respondenter inte har svarat på frågan. Denna fråga var den enda som gav ett internt bortfall. De respondenter som har svarat på frågan, svarade följande:

”Jag sparar rätt mycket så jag har pengar.”, ”Jag tycker att det är bra så slipper man vara skyldig pengar.”, ”Lugnt, det man känner tycker jag är att man inte behöver låna och betala tillbaka.”, ”Att jag får betala lite mer själv kanske istället för mina föräldrar.”, ”Jag tycker att det är jättebra.”, ”Ja det skulle vara enklare ibland”. ”Jag tycker att det är jättebra.”, ”Om jag får pengar av mina föräldrar går det bra, annars har jag inte pengar. Men det brukar räcka.”, ”Man ska kunna roa sig någon gång för att man blir på bättre humör.”, ”Bra att man inte tar från någon annan.”, ”Jag skulle hellre vilja att föräldrarna betalar”, ”Det är bra att ha egna pengar för då bestämmer man själv vad man vill köpa, inte föräldrarna!”. Svar som något som är jättebra, bestämmer själv och att bli på bättre humör tycker vi får anse som tecken på lycka.

Vår enkät visar att ingen av respondenterna får mer än barnbidragsnormen av sina föräldrar. Vidare visar den att de flesta respondenter får mellan 0 och 475 kronor i månadspeng. Knappt hälften får inte regelbundet några ekonomiska resurser av någon annan. Samtliga svarar att deras resurser räcker till sina behov, men drygt hälften vill ha mer. Alla respondenter svarar att det är viktigt att ha egna pengar. Ungdomarna upplever att de ekonomiska resurserna de får, oavsett av vem och hur mycket, räcker till deras konsumtion. Enligt Czaplickas och Ekerwalds enkätundersökning om konsumtion kom även de fram till att de ungdomar som dom intervjuade var nöjda med sin ekonomi (Czaplicka och Ekerwald, 1986). De

respondenter som har svarat på frågan om sina möjligheter att själv kunna betala för sig är nästan samtliga positiva till det. Några av respondenterna tyckte att det var bra att slippa låna och vara skyldiga pengar. En av respondenterna vill hellre att föräldrarna betalar för det som den vill ha eller göra.

Enligt Karin Ekström så tror hon att barn fostras till konsumenter och exponeras för köp och konsumtion redan i låg ålder. Hon kallar det för konsumentsozialisering.(Ekström & Forsberg, red, 1999). Sonesson håller med och säger att människan inte av naturen är en konsumtionsvarelse utan måste tidigt tränas i denna kulturform (Sonesson, 1999) Vi kopplar detta till Habermas teori om systemvärlden. Att tränas till konsumenter tolkar vi som ett tecken på att människan effektiviseras från livsvärlden till systemvärlden. Om vi även gör en koppling till Tönnies teori hamnar vi i Gesellschaft sfären när vi talar om effektivisering av människor. (Österberg,1991).

För att bli konsumentsozialiserad tror vi att det krävs att barnen har tillgång till egna ekonomiska resurser. Vår undersökning visar att ungdomarna upplever att de har pengar som täcker deras behov vilka kräver ekonomiska resurser. Vi tycker att det är intressant att se att ungdomarna säger att deras ekonomiska resurser räcker, för vi tror att det även borde finnas familjer i klassen som har knapp ekonomi. Det kan vara så som Hjort har kommit fram till i sin undersökning. Han såg att de vuxna stod tillbaka med sina behov därför att det helt enkelt inte fanns pengar för att alla i en familj skulle kunna konsumera. I flertalet av hans intervjuer framkom det att det värsta med knappheten var att ständigt behöva säga till sina barn att man inte hade råd. (Hjort, 2004)

3.3 Frågor och analys som rör temat behov.

7. Vad har Du för behov som kostar pengar varje månad?

	Bio	Hyra film	Gå ut och äta med kompisar	Diskotek inträde	Andra inträden Ex. konserter och matcher	Medlemskap i föreningar	Kläder	Mobil-samtal	Godis/chips	Inga behov som kostar något	Svarat på Annat
Tjej	1	2	10	6	1	0	10	4	11	0	4
Kille	2	6	5	4	1	1	3	3	5	1	5

Totalt	3	8	15	10	2	1	13	7	16	1	9
--------	---	---	----	----	---	---	----	---	----	---	---

(n=22)

Här fick respondenterna fritt välja antal alternativ samt att de fick möjlighet att fylla i egna alternativ under rubriken annat.

Vad respondenterna räknade som annat var följande: tv-spel 4 respondenter (4 killar), presenter 4 respondenter (4 tjejer), Internetcafé 2 respondenter (2 killar), betala till bredband 1 respondent (kille), buss 1 respondent (kille), smink 1 respondent (tjej).

Tabellen visar att 21 av 22 respondenter har behov som kräver ekonomiska resurser varje månad. De behov som flest respondenter (16 av 22) har är godis och chips. Ett annat behov som respondenterna (15 av 22) värderar högt är att kunna gå ut och äta med kompisar. 13 respondenter har kläder som ett behov och 10 ser diskotekinträde som ett behov som varje månad kräver ekonomiska resurser. Medlemskap i föreningar är inte ett behov som prioriteras av våra respondenter (endast 1). Den här tabellen säger inget om vem som betalar för dessa behov.

8. Vilka av dessa ovanstående behov är viktigast för Dig?

	Bio	Hyra film	Gå ut och äta med kompisar	Diskotek inträde	Andra inträden	Medlemskap i föreningar	Kläder	Mobil-samtal	Godis chips	Inga behov som kostar något	Smink	TV-spel	Presenter julklappar	Sp:pen
Tjej	1	1	13	6	1	0	33	5	16	0	1	0	7	0
Kille	3	5	11	3		0	5	7	8	3	0	1	0	2
Totalt	4	6	24	9	1	0	38	12	24	3	1	1	7	2

(n=22)

Vi har gett de olika alternativen poäng efter respondenternas rangordning. Respondenterna fick fylla i tre olika behov som var viktiga för dem. Vi har gett det alternativ som är viktigast för respektive respondent tre poäng, näst viktigast två poäng och tredje viktigaste alternativet, en poäng. Alla andra behov har fått noll poäng.

Vi har även preciserat respondenternas behov som de har svarat under rubriken ”annat” på fråga 7 och om dem fanns med i deras rangordning. Det är de fyra sista kolumnerna. Dock

framgick det inte av respondenternas svar om de avsåg att ge eller att få presenter och julklappar.

När det gäller rangordningen på respondenternas behov så är kläder ett behov som är betydligt viktigare än de andra behoven (38 poäng). De näst viktigaste behoven är godis/chips och att kunna gå ut och äta med sina kompisar (24 poäng vardera). Tre av de fyra sista kolumnerna får låga poäng. Vi är medvetna om att det kan bero på att de inte fanns med som fasta svarsalternativ

9. Räcker Dina egna pengar till dessa tre behov?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		11	3	14
Kille		5	3	8
Totalt		16	6	22

(n=22)

Tabellen visar att 16 av 22 respondenter upplever att deras pengar räcker till de tre viktigaste behoven som de har. 6 respondenter upplever inte att deras egna pengar räcker till de tre viktigaste behoven.

10 a. Om Du svarar nej på fråga 9, vad gör Du då?

		Lånar till det	Frågar någon om den vill betala åt sig	Spara det till en annan månad	Låter bli att göra det som kostar pengar	Annat	Antal personer
Tjej		0	1	1	1	0	3
Kille		0	0	2	1	0	3
Totalt		0	1	3	2	0	6
Totalt		0	1	3	2	0	6

(n=22)

Här fick respondenterna välja valfritt antal alternativ samt att de fick möjlighet att fylla i egna alternativ.

Tabellen visar att ingen av de 6 respondenterna som svarar nej på fråga 9, lånar pengar för att kunna tillgodose de behov som deras egna pengar inte räcker till. Det är inte heller någon som uppger något annat sätt att tillgodose dessa behov. 1 av respondenterna frågar om någon annan vill betala åt sig. 3 respondenter sparar det till en annan månad och 2 låter bli att tillfredsställa dessa behov som kräver resurser.

10 b. Om Du svarar ja på fråga 9, räcker Dina pengar till mer än dessa tre behov?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		8	3	11
Kille		3	2	5
Totalt		11	5	16

(n=22)

Tabellen visar att 11 respondenter upplever att deras ekonomiska resurser räcker till mer än de tre viktigaste behoven. 5 respondenter upplever att deras ekonomiska resurser inte räcker till mer än de tre viktigaste behoven.

Nästan samtliga respondenter har behov som kräver ekonomiska resurser varje månad. Det behov som flest respondenter har är godis och chips. Ett annat behov som respondenterna värderar högt är att kunna gå ut och äta med kompisar. Tretton respondenter har kläder som ett behov och tio ser diskoteks inträde som ett behov som kräver ekonomiska resurser varje månad. När det gäller rangordningen på respondenternas behov så är kläder ett behov som är överlägset viktigare än de andra behoven. De näst viktigaste behoven är godis/chips och att kunna gå ut och äta med sina kompisar. När vi frågade våra respondenter om deras pengar räcker till de tre viktigaste behoven som de hade, svarar mer än hälften att det gör det. Deras upplevelse av deras egna konsumtionsmöjligheter tolkar vi som positiva för de flesta respondenter. Sex respondenter svarar att deras egna pengar inte räcker till de tre viktigaste behoven. Dock är det enligt tabell 10 a inte många som ber någon annan betala åt sig eller

lånar pengar för att kunna göra dessa behov. Istället skjuter de upp att utföra behoven till en annan månad eller låter bli att göra det.

När vi frågade respondenterna om deras egna ekonomiska resurser räcker till de tre viktigaste behoven svarar 6 respondenter att de inte räcker. Eftersom samtliga respondenter även har svarat att deras egna pengar räcker till sina behov (se tabell 3) kan vi endast se en möjlighet till att de 6 respondenterna svarar att inte deras ekonomiska resurser räcker till de tre viktigaste behoven. Det kan vara så att de egentligen inte ser dessa tre behov, som behov som de har. Vi har frågat om de tre viktigaste behoven där de skulle skriva tre behov oavsett om de upplever de som nödvändiga eller inte för respektive respondent. Här gör vi en koppling till Ragnar Ohlssons skillnader mellan önskningar och begär och å andra sidan behov (Aléx & Söderberg red, 2002)

När det gäller rangordningen på respondenternas behov så är kläder ett behov som är överlägset viktigare än de andra behoven. Vi tolkar det som att ungdomarna vill passa in i gemenskapen och att det yttre är viktigt, speciellt för ungdomar. Här gör vi definitionen att mode är likvärdigt med kläder. Vi tror att även de ungdomar som inte vill tillhöra den stora gruppen ändå måste hålla sig ajour med modet, detta för att veta vilka kläder som de inte ska ha på sig. Enligt Simmel så är modet en markering av social distans och ett uttryck för gruppgemenskap. Simmel framhäver modets vikt när det gäller att skydda personligheten, d.v.s. modet blir som en skyddande kapp. Om man lägger ner stort engagemang på att följa modet t.ex. klädseln och noga iaktta reglerna kring detta så kan man skapa ett skydd kring andra och väsentligare delar av personligheten. (Sellerberg, 1978) Vi frågar oss var killarna kommer in i detta. Vår undersökning visar att killarna rangordnar kläder lågt och tjejerna rangordnar kläder mycket högt. Är det så att killarna inte behöver skydda sin personlighet eller gör de på något annat sätt. Kan det vara så att spela tv spel är ett sätt för killarna att skydda sin personlighet? I alla fall gör vi kopplingen till Cooleys teori om att primärgruppen är viktig för individen. (Österberg, 1991). Vi ser ofta i vår undersökning att tjejerna och killarna svarar likvärdigt med sin genusgrupp. Tjejerna upplever att kläder är viktigt för dem, killarna upplever att spela tv-spel är viktigt. Vi ser detta som att olika grupper har sina ideal och att det är viktigt för den enskilda att dela dessa ideal med sin grupp.

3.4 Frågor och analys som rör temat möjligheter till extra pengar.

3.4.1 Förklaring till dessa frågor

Vi är medvetna om att vi under detta tema har lämnat vårt syfte. En tanke med dessa frågor är om svaren kan ge oss en ny inriktning på vad socialt arbete i framtiden skulle kunna vara i förebyggande syfte. Med detta menar vi att det kanske är så som Sonesson säger att ungdomar konsumerar för att de inte har något annat att göra (Sonesson, 1999).

4. Har Du haft extra arbete med lön någon gång?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		10	4	14
Kille		7	1	8
Totalt		17	5	22

(n=22)

Tabellen visar att 17 av 22 respondenter har haft ett extraarbete med lön någon gång.

5. Skulle Du vilja ha ett extra arbete med lön?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		11	3	14
Kille		8	0	8
Totalt		19	3	22

(n=22)

Tabellen visar att 19 av 22 respondenter skulle vilja ha ett extraarbete med lön.

6. Söker Du extra arbete ibland?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		3	11	14
Kille		5	3	8
Kille		5	3	8
Totalt		8	14	22
Totalt		8	14	22

(n=22)

Tabellen visar att 8 av 22 respondenter söker extraarbete ibland.

13. Tycker Du att alla i Din ålder borde ha rätt till egna pengar?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		11	3	14
Kille		7	1	8
Totalt		18	4	22

(n=22)

Tabellen visar att 18 av 22 respondenter svarar att de tycker att 12-13 åringar bör ha rätt till egna pengar. (Vi skulle vilja veta motiven bakom "nej" svaren i fråga 13, men tyvärr har vi inte upptäckt det förrän nu).

17 respondenter har haft ett extra arbete med lön någon gång. Några fler än dessa 17 respondenter skulle vilja ha ett extraarbete med lön. Det är färre respondenter än hälften som ibland söker extra arbete. Nästan samtliga respondenter svarar att de tycker att 12-13 åringar bör ha rätt till egna pengar.

Ungdomarna tränas till konsumenter genom köp av produkter för att sysselsätta sig själva. Men för ungdomarna är jakten efter sysselsättning ofta mycket viktig, de saknar andra uppgifter och konsumtionen blir då ett viktigt alternativ. (Sonesson, 1999) Vi kan se en konflikt mellan att å ena sidan behöva en sysselsättning som ger ekonomiska resurser och å andra sidan behöva konsumera för att man inte har någonting annat att göra. Här gör vi en koppling till Tönnies Gemeinschaft och Gesellschaft. Vi tolkar Gemeinschaft till att individerna behöver utföra en sysselsättning för att känna meningsfullhet. Däremot tolkar vi jakten på ekonomiska resurser till Gesellschaft.

3.5 Frågor och analys som rör temat upplevelser av lycka

14. Upplever Du att Du blir lyckligare av att kunna köpa eller göra någonting mer än vad Du kan idag?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		8	6	14
Kille		5	3	8
Totalt		13	9	22

(n=22)

Tabellen visar att 13 respondenter skulle bli lyckligare om dem kunde köpa eller göra någonting mer än vad de kan idag. 9 respondenter upplever inte att detta skulle göra dem lyckligare.

15. Vad är lycka för Dig?

		Flickvän/ Pojkvän	Idrotta	Utöva hobbys	Shoppa	Lugn hemmiljö	Kompisar	Gå i skolan	Svarat på Annat
Tjej		4	7	8	12	4	14	0	4
Kille		4	7	4	1	3	6	4	2
Totalt		8	14	12	13	7	20	4	6

(n=22)

Här fick respondenterna välja valfritt antal alternativ samt att de fick möjlighet att fylla i egna alternativ under rubriken annat. Vad respondenterna räknade som annat var: familjen 5 respondenter (4 tjejer, 1 kille), resor 2 respondenter (2 tjejer), tv-tittande 1 respondent (1 kille), spela tv-spel 1 respondent (1 kille), musik 1 respondent (1 tjej). Vi finner det intressant

att så många som 5 respondenter svarar familjen som alternativ fast vi inte hade det som fast svarsalternativ i vår enkät.

Tabellen visar att 20 av 22 respondenter tycker att kompisar är lycka. Detta alternativ ligger avsevärt högre än de andra alternativen. Efter kompisar kommer följande alternativ på snarlika platser: idrotta, shoppa och utöva hobbies. Hälften av killarna upplever lycka av att kunna gå i skolan inte någon av tjejerna gjorde det i vår undersökning.

Drygt hälften av respondenterna upplever att de blir lyckligare av att kunna köpa eller göra någonting mer än vad de kan idag. Men knappt hälften upplever inte att de skulle bli lyckligare av detta. Många tycker att lycka för dem är kompisar detta alternativ ligger högre än de andra alternativen. Följande alternativ som våra respondenter framhäver som något som är lycka för dem är att idrotta, att utöva hobbies och att shoppa. Något som även ger lycka för respondenterna är familjen. Detta var ett alternativ som respondenterna själva la till.

Vi finner det intressant att idrotta, utöva hobbies och shoppa kommer på relativt lika plats när det gäller ungdomarnas upplevelser av vad som ger lycka. Vårt syfte är delvis att se om ungdomarnas konsumtions möjligheter har koppling till deras upplevelser av lycka. Ett av våra svarsalternativ om vad lycka är har en direkt koppling till konsumtion. Enkäten berättar däremot inte vem som betalar för dessa behov som ger lycka till våra respondenter. Det spelar samtidigt inte så stor roll vem som betalar, för det viktiga är att de kan göra det som de upplever som viktigt för att känna lycka.

Många respondenter upplever att lycka för dem är kompisar. Tönnies förklarar det moderna samhället med de två begreppen Gemeinschaft och Gesellschaft. Gemeinschaft står bland annat för betoning på släktskap och vänskap. (Moe, 1995) Vi tolkar respondenternas svar som att det är viktigt med gemenskap. Vi gör kopplingen mellan kompisar och vikten av att känna gemenskap. Vi tolkar dessa värden kompisar, gemenskap och lycka som centrala begrepp även i Habermas livsvärld. I livsvärlden är det interaktionen och den ömsesidiga kommunikationen mellan människor som är det centrala. Och att livsvärlden utgörs av det vardagsliv så som vi upplever och lever det. (Moe, 1995). Vi finner det intressant att flera respondenter tycker att familjen ger lycka. Förutom att familjen ger trygghet kan vi göra en koppling till Goffmans teori om ”front-stage” och ”backstage”. Goffman menar att människan dels visar upp sitt beteende inför en publik och dels utgörs människan av något mer än det vi

visar upp. (Moe, 1995). Familjen skulle kunna vara en backstage plats där man kan släppa på fasaden och slippa visa upp sig för publik.

3.6 Frågor och analys som rör temat skillnader mellan killarnas och tjejernas svar.

7. Vad har Du för behov som kostar pengar varje månad?

	Bio	Hyra film	Gå ut och äta med kompisar	Diskotek inträde	Andra inträden Ex. konserter och matcher	Medlemskap i föreningar	Kläder	Mobil-samtal	Godis/chips	Inga behov som kostar något	Svarat på Annat
Tjej	1	2	10	6	1	0	10	4	11	0	4
Kille	2	6	5	4	1	1	3	3	5	1	5
Totalt	3	8	15	10	2	1	13	7	16	1	9

(n=22)

Tabellen visar att behov som att gå på bio och att hyra film är överrepresenterade bland killarna. Tjejerna är istället i majoritet när det gäller kläder som ett behov som kräver ekonomiska resurser varje månad. Vad vi finner intressant i denna tabell är att det är fler tjejer än killar som har ekonomiskt resurskrävande behov som att gå ut och äta med kompisar. Däremot har killarna större ekonomiskt resurskrävande behov som att gå på disco än vad tjejerna har. Denna tabell visar inte hur fördelningen på annat ser ut mellan tjejer och killar, fördelningen finns i kapitel 3.3. Där ser vi att det endast är tjejer som har behov av att kunna ge presenter som kräver resurser varje månad. Det är endast killar som har resurskrävande behov varje månad som tv-spel och Internetcafé.

8. Vilka av dessa ovanstående behov är viktigast för Dig?

	Bio	Hyra film	Gå ut och äta	Diskotek inträde	Andra inträden	Medlemskap i föreningar	Kläder	Mobil-samtal	Godis/chips	Inga behov	Smink	TV-spel	Presenter	Sp: julklapparp
--	-----	-----------	---------------	------------------	----------------	-------------------------	--------	--------------	-------------	------------	-------	---------	-----------	-----------------

			med kompisar							som kostar något				
Tjej	1	1	13	6	1	0	33	5	16	0	1	0	7	0
Kille	3	5	11	3		0	5	7	8	3	0	1	0	2
Totalt	4	6	24	9	1	0	38	12	24	3	1	1	7	2

(n=22)

Vi har gett de olika alternativen poäng efter respondenternas rangordning. Vi har gett det alternativ som är viktigast för respektive respondent tre poäng, näst viktigast två poäng och tredje viktigaste alternativet, en poäng. Alla andra behov har fått noll poäng.

Tabellen visar att en stor skillnad är hur killar och tjejer upplever vikten av kläder som behov. Tjejerna ger behovet kläder 33 poäng av 42 medan killarna endast ger 5 av 24 poäng. En annan skillnad som återigen visar sig är att det endast är tjejer som ger poäng till att ge presenter och julklappar. Det som killarna istället värderar högre än tjejerna är att gå på bio, hyra film, mobilsamtal och att spara pengar.

9. Räcker Dina egna pengar till dessa tre behov?

		Ja	Nej	Antal personer
Tjej		11	3	14
Kille		5	3	8
Totalt		16	6	22

(n=22)

Vi finner det intressant att tjejernas ekonomiska resurser räcker i större utsträckning än vad killarnas gör, till de viktigaste behoven.

15. Vad är lycka för Dig?

		Flickvän/ Pojkvän	Idrotta	Utöva hobbys	Shoppa	Lugn hemmiljö	Kompisar	Gå i skolan	Svarat på Annat
Tjej		4	7	8	12	4	14	0	4
Tjej		4	7	8	12	4	14	0	4

Kille		4	7	4	1	3	6	4	2
Totalt		8	14	12	13	7	20	4	6

(n=22)

Här fick respondenterna välja valfritt antal alternativ samt att de fick möjlighet att fylla i egna alternativ under rubriken annat

Tabellen visar att en stor skillnad mellan könen är om shopping påverkar vad som är lycka. Nästan alla tjejer upplever att shopping ger lycka. Det upplever däremot endast en kille att det gör. Här får vi svar på vår frågeställning, om det finns skillnader mellan killarnas och tjejernas upplevelser av kopplingen mellan konsumtion och lycka. Hälften av killarna tycker att lycka är att gå i skolan, det tycker ingen tjej. På vårt svarsalternativ där de själva fick fylla i vad lycka var för dem så svarade 4 tjejer familjen och det var en kille som svarade detsamma.

Vi kan se att behov som gå på bio och hyra film är överrepresenterade bland killarna på vad de upplever som viktigt. En stor skillnad är hur killar och tjejer upplever vikten av kläder som behov, det är tjejerna som upplever att kläder är viktigt. En annan skillnad är att endast tjejer gav poäng till julklappar och presenter. En annan skillnad är att shopping ger de flesta tjejerna en känsla av lycka. Killarna däremot, tycker inte att shopping är nödvändigt för att känna lycka. Hälften av killarna har svarat på svarsalternativet gå i skolan. Inte någon tjej har kryssat i detta alternativ.

Det är svårt att veta varför tjejerna inte tycker att gå i skolan ger dem någon lycka. En teori som skulle kunna förklara detta är enligt Hilde, Cohens teori, att kvinnan är mannens motsats. Hon är passiv, blyg och saknar ambitioner. En annan teori som Hilde har med i sin bok som kan förklara skillnader mellan könen är Hirdmans teori om genussystem. Den säger att det är två principer som bestämmer könets hierarkiska plats. Mannen är norm. Det mannen gör/tänker är alltid bäst. Den andra principen säger att könen inte får blandas. Män kan inte göra det kvinnor gör utan en statusförlust. En tredje teori som Cohen förklarar enligt Hilde när det gäller skillnader mellan könen är förändringar i den moderna familjen. I familjen idag växer tjejer och killar upp i hem där mamman finns tillhands i större utsträckning än pappan. Enligt Cohen ställer detta till problem för killarna som kommer att identifiera sig med modern och hennes emotionella roll. Men allteftersom upptäcker killarna att kvinnorna är underlägsna männen och att det därför blir skamligt att identifiera sig med det feminina. (Hilde, 1996).

En stor skillnad mellan tjejerna och killarna i vår undersökning är att tjejerna upplever att shopping ger lycka. Enligt undersökningen Jundin, 1979, som genomfördes i en förort till Stockholm så kom även Jundin fram till att ungdomarna, speciellt tjejerna, tycker att det är roligt att köpa saker och att gå i affärer. Många ungdomar blir tidigt aktiva konsumenter. Den konsumtion som ungdomar ägnar sig åt skiljer sig på många sätt från de vuxnas.

Ungdomarnas konsumtion begränsas till produkter som objektivt sett inte är nödvändiga. (Sonesson, 1999). Vår undersökning visar att tjejerna tycker att kläder är det viktigaste behovet för dem. En annan studie (Holmberg, 1982) visar att det finns tydliga skillnader på svaren mellan könen. När det gällde att använda pengar för inköp ville flickorna oftare än killarna lägga pengar på kläder. Sonesson skriver att enligt Sallerberg kan man upprätta ett skydd kring andra och mer väsentliga delar av personligheten genom att följa modet. Detta antagande kan på många sätt förklara varför barn och ungdomar ofta är mycket angelägna att följa modet. Att skydda den egna personligheten är säkert lika stark i alla åldrar, men osäkerheten är förmodligen större hos den som är ung. (Sonesson, 1999) Utifrån denna tes ställer vi oss frågan om osäkerheten dessutom är större om personen är tjej?

4 Slutdiskussion

4.1 Sammanfattning

Vårt syfte med den här undersökningen har varit att undersöka ungdomarnas upplevelser av deras egna konsumtionsmöjligheter. Vi har velat se om deras konsumtionsmöjligheter har koppling till deras upplevelser av lycka och om det fanns några större skillnader mellan killarnas och tjejernas upplevelser av dessa.

Vi har använt oss av en enkät som bestod av både fasta svarsalternativ och utrymme för egna svar. Enkäten lämnades ut i en sjunde klass efter att vi först provat enkäten på två ungdomar.

Den tidigare forskningen som vi fokuserat oss på har varit Torbjörn Hjorts avhandling *”Nödvändighetens pris, konsumtion och knapphet bland barnfamiljer”*, Czaplica och Ekerwalds enkätundersökning *”Ungdomars konsumtion -85”* och Inga Sonessons bok *”Barn och konsumtion”*.

Teorier vi har använt oss av för att förstå och analysera vårt material har varit bland annat Tönnies *”Gemeinschaft”* och *”Gesellschaft”*, Goffmans *”backstage”* och *”front-stage”* och

Habermas "livsvärld" och "systemvärld." Vi har även använt oss av Cooleys begrepp "primärgrupp".

Våra resultat visade att alla respondenter hade ekonomiska resurser som täckte deras konsumtionsbehov, hälften ville dock ha mer. Våra respondenter upplevde att de hade möjlighet att tillgodose sina konsumtionsbehov. Alla våra respondenter tyckte att det var viktigt att ha egna ekonomiska resurser. För att bli konsumentsozialiserad så tror vi att det krävs att ungdomarna har tillgång till ekonomiska resurser. Nästan samtliga ungdomar hade behov som krävde ekonomiska resurser varje månad. Det behov som flest ungdomar hade var att kunna köpa godis och chips. Efter det kom behovet att kunna gå ut och äta med sina kompisar. När de fick sätta poäng på behoven var kläder ett behov som var överlägset andra behov. Om deras resurser inte räckte till det som de ville göra eller köpa så lät de bli att göra/köpa det, eller så sköt de upp det till en annan månad. Många av ungdomarna i undersökningen hade haft extraarbete med lön någon gång och många ville gärna ha det i fortsättningen också. Drygt hälften upplevde att de skulle bli lyckligare av att kunna köpa eller göra någonting mer än vad de kan idag. Här såg vi en koppling mellan att tillgodose sina konsumtionsbehov och att känna lycka. Men trots detta fanns andra behov som gav lycka som vi inte kunde se om det krävdes några ekonomiska resurser. För många av våra respondenter var kompisar det som gav lycka. Kompisar i sig kräver inga resurser, men många tyckte ändå att det var viktigt att kunna gå ut och äta med dem.

Vår undersökning har visat att ungdomarnas upplevelser av deras konsumtionsbehov skiljer sig åt mellan könen. Killarnas konsumtionsbehov var överrepresenterade när det gällde att gå på bio och att hyra film. Tjejernas konsumtionsbehov var istället kläder och att köpa presenter. När vi skulle undersöka hur kopplingen mellan konsumtionsbehov och lycka skilde sig åt mellan könen, såg vi att bland tjejerna hade shopping och lycka stort samband. Detta samband fanns inte hos killarna. Kopplingen mellan konsumtionsbehov och lycka bland killarna anser vi är svårtolkad utifrån materialet. Nästan alla killar har svarat att idrott gav lycka. Vad idrott har för koppling till konsumtion anser vi är svårt att bedöma. Vi anser att det går att utföra idrott utan konsumtionsmöjligheter, fast vi tror att vanligtvis så krävs det ekonomiska resurser för att kunna göra det. Det är endast killarna som har svarat att gå i skolan ger lycka.

4.2 Diskussion

Vår undersökning har visat oss att ungdomar upplever att de har goda konsumtionsmöjligheter. Vi, författarna av denna uppsats, tror ändå att sannolikheten i vår klass är stor att det finns ungdomar som ingår i familjer som har knapp ekonomi. Vi tror att det kan vara så som Hjort talar om att föräldrarna prioriterar barnen. Det kan även vara så att endel ungdomar i vår undersökning upprätthåller en fasad gentemot oss eller sig själva. Detta för att på så sätt inte känna sig stigmatiserade och utanför.

Vår undersökning har visat att konsumtion kan upplevas som lycka. Vi ställer oss då frågan vad händer med de ungdomar som upplever denna koppling, men inte kan konsumera på grund av knappa resurser. Ska socialt arbete i framtiden ta hänsyn till denna aspekt? Ska vi kanske låta en del av socialbidraget gå till ungdomarna själv? Eller ska vi göra så att vi vuxna i samhället ska verka för att arbetsmarknaden skall öppnas även för ungdomar? Eller är det så att konsumtion är ett alternativ till sysselsättning och att det inte därför är konsumtionen i sig som är det viktiga? En annan sysselsättning för ungdomar än konsumtion har visat sig vara att umgås med kompisar. Många gånger kräver umgänget med kompisarna resurser. Ofta vill ungdomar kunna gå på bio och att gå ut och äta med varandra och vi undrar om det ändå går att ha kvar sina kompisar trots att man inte kan hänga med på detta? Ställer kompisarna upp på detta, eller är det så att man medvetet eller omedvetet har sökt sig till en likvärdig social grupp som man själv ingår i och därför slipper detta problem? Vad händer med de ungdomar som varken har konsumtionsmöjligheter eller kompisar? Vad kan vi inom socialt arbete göra för dessa ungdomar? Efter denna undersökning är vi, författarna av denna uppsats, överens om att dessa ungdomar behöver vårt stöd. Vi anser att det finns mycket forskning inom detta område, kanske är det tid att ta en paus med undersökningar och istället lägga resurser på att agera för dem som behöver det.

Källförteckning:

Aléx, Peder (2003) *Konsumera rätt – ett svenskt ideal, Behov, hushållning och konsumtion*, Lund, Studentlitteratur

Aléx, Peder & Söderberg, Johan redaktörer (2002). *Förbjudna njutningar- spår från konsumtionskulturens historia i Sverige*, Stockholm, Författares Bokmaskin, 2: a tryckningen.

Aronsson, Åke, (1999). *SPSS En introduktion till basmodulen*. Lund, Studentlitteratur.

Czaplica, Magdalena och Ekerwald Hedvig (1986) *Ungdomars konsumtion -85*, Uppsala, sociologiska institutionen vid Uppsalas universitet.

Ejlertsson, Göran, (1996). *Enkäten i praktiken, en handbok i enkätmetodik*, Lund, Studentlitteratur.

Ekström, Karin M och Forsberg, Håkan, red. (1999), *Den flerdimensionella konsumenten - en antologi om svenska konsumenter*, Göteborg, Tre Böcker Förlag AB

Hilte, Mats, (2001), *PM FÖR UPPSATSSKRIVARE*, Lund, Lunds universitet, Socialhögskolan

Hilte, Mats, (1996), *Avvikande beteende – en sociologisk introduktion* Lund, Studentlitteratur

Hjort, Torbjörn, (2004). *Nödvändighetens pris, konsumtion och knapphet bland barnfamiljer*, Lund, Lunds Universitet, Socialhögskolan.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1991). *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund, Studentlitteratur, andra upplagan.

Moe, Sverre, (1995), *Sociologisk teori*, Lund, Studentlitteratur

SCB, (2004), *Kommunfakta – barn och familj, Ängelholm*, SCB

SCB, (2004), *Municipal facts, Ängelholm*, SCB

Sellerberg, Ann-Marie, (1978), *Konsumtionens sociologi*, Lund, Berlings

Sonesson, Inga, (1999), *BARN OCH KONSUMTION, En redovisning av femton års svensk forskning*, Uppsala, Ord & Form AB

Österberg, Dag, (1991), *Sociologins nyckelbegrepp och deras ursprung*, Göteborg, Bokförlaget Korpen

Enkät

Ringa in det svar som stämmer in på Dig.

Tjej Kille

1. Hur mycket månadspeng får Du av Dina föräldrar?

Ringa endast in ett alternativ.

0-475 476-950 951-

2. Hur mycket pengar får Du regelbundet av någon annan person än Dina föräldrar?

_____ kr

3. I vilken utsträckning upplever Du att Dina pengar räcker?

Till mina behov som kostar pengar

Till mina behov som kostar pengar, men jag vill gärna ha mer pengar ändå.

De räcker inte till mina behov som kostar pengar.

4. Har Du haft ett extraarbete med lön någon gång?

Ja Nej

5. Skulle Du vilja ha ett extra arbete med lön?

Ja Nej

6. Söker Du extraarbete ibland?

Ja Nej

7. Vad har Du för behov som kostar pengar varje månad?

Här kan Du välja att ringa in flera alternativ.

Bio Hyra film Gå ut och äta med kompisar

Diskoteks inträde Inträde till olika evenemang t ex fotbollsmatcher, konserter

Medlemskap i föreningar Kläder Mobilsamtal

Godis/Chips Inga behov som kostar något

Annat _____

8. Vilka av dessa ovanstående behov är viktigast för Dig?

Välj tre olika alternativ där ett står för det som är viktigast.

1. _____

2. _____

3. _____

9. Räcker Dina egna pengar till dessa tre behov?

Ja Nej

10. Om Du svarar nej på fråga 9, vad gör Du då?

Ringa endast in ett alternativ.

Lånar till det Frågar någon om den vill betala åt sig

Sparar det till en annan månad Låter bli att göra det som kostar pengar

Annat _____

Om Du svarar ja på fråga 9, räcker Dina pengar till mer än dessa tre behov?

Ja Nej

11. Upplever Du att det är viktigt för Dig att ha egna pengar?

Ja Nej

12. Hur tänker Du kring Dina möjligheter att själv kunna betala för något som Du vill ha eller göra.

13. Tycker Du att alla i Din ålder borde ha rätt till egna pengar.

Ja Nej

14. Om Du svarar ja på fråga 11 tycker Du då att det borde vara lag på att ungdomar ska ha egna pengar?

Ja Nej

15. Upplever Du att Du blir lyckligare av att kunna köpa eller göra något mer än vad Du kan idag?

Ja Nej

16. Vad är lycka för Dig?

Ringa in hur många alternativ Du vill.

Pojkvän/Flickvän

Idrotta

Utöva hobbies

Shoppa

Lugn hemmiljö

Kompisar

Gå i skolan

Annat _____

Tack för Din hjälp

Carola och Ulrika